

Durmuş Hocaođlu

Akılları Başlara Toplama Zamanı; Ama Acaba Akıl Var mı?

Gelecek., Yıl: 1., Sayı: 11., 20.04.2001-26.04.2001., s.10

Durmuş Hocaođlu, *Gelecek* Yazıları Sıra No: 11

Künye:

• Hocaođlu, Durmuş., “Akılları Başlara Toplama Zamanı; Ama Acaba Akıl Var mı?“, *Gelecek.*, Yıl: 1., Sayı: 11., 20.04.2001-26.04.2001., s.10

Dostlar; vatanıma canım fedâ; ama samîmiyetle konuşalım; Türkiye, birçok bakımdan “iyi” bir ülke, ama “kalite” nokta-i nazarından hiç de öyle değil! Kimse bana kızmasın; elimde çok fazla delil var; şimdilik bu aykırı fikrimin birçok hüccetinden sâdece birisini söyleyeyim: Bu ülkede bol-bol ve de çok şey konuşuluyor ve yazılıyor; ama Allah için, yâni hâtır-gönül dinlemeden söyleyelim, ekseriyetle boş şeyler konuşuluyor ve yazılıyor; bu memleket, adetâ bir boşboğazlar ülkesi! Nitekim; Kemal Derviş’in hazırlamakta olduğu ve uzunca bir müddetten beri bütün toplum kesimlerince büyük bir merakla beklenen “Program”, nihâyet geçtiğimiz hafta (14 Nisan, Cumartesi) açıklandı. Fakat, bu denli büyük bir hayâtî ehemmiyet atfedilen bu program üzerine de hemen her mevzûda olduğu gibi, aynı zihniyet tembelliğimizin ve sığığımızın bir nişânesi olmak üzere, mümkün-mertebe komplekslerden ve dar ufuklu ve basit siyâsî ve ideolojik mülâhazalardan arınmış, doyurucu, tatmîn edici, derinlikli ve çok yönlü tartışmaların, fikir müzâkerelerinin, analizlerin yeter derecede icrâ edildiğine henüz şâhit olmuş bulunduğumuzu söyleyemeyiz; ve dahi, kötü bir kehânette bulunmak istemem ama, böyle bir ümit de henüz ufukta görünmüyor.

İktidar, her zaman vâkî olduğu üzere, *bizim yaptığımız her şey iyidir* diyor ve kendisine toz kondurmuyor; *alternatifsizim* diyor ve bunu bir şantaja dönüştürüyor; Kabine’de bir revizyon yapmayı, hiç olmazsa adı-sanı belli birkaç büyük hırsız kızağa çekmeyi, sokağa teslim olmak olarak anlıyor ve bir de kalkıp gösteri yapan esnafa “Patrona Halil” demek saygısızlığında bulunuyor.

Muhâlefet de, yine her zaman vâkî olduğu üzere, *bizim yapmadığımız hiçbir şey iyi değildir* diyor ve felâketten siyâsî rant çıkarmaya çalışıyor; kendilerinin sanki hiç denenmediğini zannediyor; söylemlerinde bile bir dağ çobanı sığığı var.

Bu akıl fukaralarının anlamadığı birçok şeyden birisi de şu: Türkiye’de Siyâset, toptan bitiyor: İktidar da bitiyor, Muhâlefet de!

Bulûğun eşiğinde, ama henüz ermemiş, rüşdünü isbat etmeye henüz muvaffak olamamış Toplum’a gelince: Şaşkın, mütereddîd, öfkeli; siyâsetçiye kızgın; ama ne yapacağı ve yapması gerektiği hakkında sarîh bir fikri yok...

★★★

İmdi; bırakınız iktisatçılarımız birtakım iktisat teorilerinin içinde boğulsunlar; bırakınız Şanlı Büyük Medya'nın "büyük" köşe yazarları, merhum Ali Fuad Başgil'in tâbiriyle "Bâb-ı Âli Ulemâsı", köşelerinde fikir diye siyâsî dedikodular yayınlansınlar; biz de kendi çapımızda, bu sayfada, meseleye biraz daha farklı bir bakış denemesinde bulunalım.

★★★

Beklenen, açıkçası şu idi: "Derviş Amca bize dışarıdan bol-bol Dolar getirecek; bu krizi de böylece atlatacağız, ondan sonra da sanki hiçbir şey olmamış gibi, yine aynı hamam aynı tas, Üretme'den Tüketme'ye devam edeceğiz".

İşte şimdi bu naif, bu saf, bu çocuksu beklenti bir inkisâr-ı hayâl ile netîcelenmiş bulunmakta: Bize dışarıdan bol-bol Dolar gelmeyecek; en azından şimdilik! Yâni, artık iş başa düşmüş bulunuyor!

★★★

İmdi; "Rapor"un başka bir dil ile tercümesine gelince:

Türkiye'nin karşılaşmış olduğu bu kriz, sistemattir; Sistem bu krizi doğurmaktadır. Şu hâlde, bu sistem devam ettiği müddetçe krizlerden başımızın kurtulması da asla mümkün olmayacaktır. Öyleyse işbu "Sistem" in değiştirilmesi an-şart kaçınılmaz bir vecîbe olmaktadır. Aksi takdirde....

"Nedir bu **Sistem** kelimesi ile anlatmak istediğiniz" denecek olursa, onun da, kökleri çok derinlerde olan bir *medeniyet problemi* olduğunu ve aslında Türkiye'nin takrîben üç asırdan daha uzun bir müddetten beri bir *kriz sürekliliği* içerisinde yaşamakta bulunduğunu belirterek kısaca şu şekilde tavzîhe çalışalım: Sistem, en umûmî mânâda Osmanlı'dan devralınan ve Cumhuriyet'te de devam ettirilen kötü mîrâstır, husûsî mânâda ise, hassaten son onbeş-yirmi yıldaki zihniyet dejenerasyonu.

★★★

Osmanlı da Cumhuriyet de, Batı karşısında dûçâr olunan askerî ve siyâsî mağlûbiyetlerin arka-planına, dışarıdan gözle görülen gövdenin altındaki köklere nüfuz etmeye, "Sebebü'l-Esbâb"ı anlamaya, bu çok müşkül bilmecenin anahtarını deşifre etmeye muvaffak olamamışlardır. Sebeplerin sebebi, kendi çağına uygun bir devlet, toplum ve iktisat yapısı geliştirememiş olmaktır ki o da çok kısaca ve çok kalın çizgilerle, "**Sınâileşmek**" olarak özetlenebilir. Bizim asırlık kötü mîrâsımız budur: Sınâileşme problemini çözememiş bir ülke olmak! Fakat bir problemi çözebilmek için önce onu "anlamak" gerektir; evet, düpedüz "anlamak"! Osmanlı'nın da Cumhuriyet ile ortak zaafi, veya Osmanlı'dan Cumhuriyet'e intikal eden Kötü Mîrâs'ın temel sebeplerinden birisi de budur: Anlayışsızlık!

Biz, herşeyden önce, anlayamadığımız bir problemi çözemeyeceğimizi anlamaya mecbûruz.

Filhakîka, Osmanlı, bu problemi asla halledemedi, çünkü bu çıplak gerçeği hiçbir zaman anlayamadı; O, Batı karşısında alınan mağlûbiyetleri, toprak kayıplarını; askerî, hukukî, bürokratik ıslahatlarla, Batı'nın "fi'l-asl" olmayan zâhirî medeniyet unsurlarının, mîmârisinin, mûsıkîsinin, yaşantı tarzının, eğlence kültürünün ve gardrop ve kuaför stillerinin, çok kereler katı bir taassub ile, cebren taklîd edilmesiyle aşabileceğini zannetti; hep üst yapı müesseseleri, "cevher" değil "araz" olan şeylerle, "sebepler" değil "sonuç" olan şeylerle uğraştı, uzun seneleri hebâ etti; Sanâyi Çağı diye birşeyi hiç anlayamadı; "sınâileşme"den haberi olmadı; "Üretme" kültürü yerine çok kötü bir bid'at olan ve bugün de yakamıza bir kene gibi yapışmış bulunan

“Satılma-Tüketme” kültürü geliştirdi. Daha fazlasını da yaptı: İmparatorluk’un git-gide anakronikleştiğini, zaman dışına düştüğünü, artık çok milletli karma-karışık yapının aynen devam ettirilemeyeceğini; “devlet” felsefesinde radikal bir değişiklik yapmaya mecbur olduğunu, elinde tutamayacağı geniş toprakları zorla muhafaza etmeye çalışırken bütün insan ve iktisat kaynaklarını dibine kadar bitirmekte olduğunu; “bütünü kurtarmak” isteyenlerin “bütünü kaybetmeye mahkûm” bulunduğunu bir türlü anlayamadı. Bütün bunlar çok vahim bir hatâlar serisi idi ve Osmanlı, Tarih’in hele bu mertebede ve sistematik olarak hatâ yapanlara karşı çok merhametsiz olduğunu da anlayamamıştı. İbn Haldûn’u herkesten önce keşfettiği ve çok da okuduğu hâlde, sâdece ve yalnız kendisine “Devlet-i Ebed-Müddet” sıfatını takması dahi, Osmanlı’da bu çapta bir düşünce ortamının nâmevcûdiyeti için tek başına kâfi bir hüccet olarak kabul edilmelidir. Nitekim, hatâyı hiç affetmeyen ve nice devletleri çok ağır şekillerde cezâlandıran hattâ onları tarihe gömen Tarih, Osmanlı’yı, her şeye rağmen ölüren bile bir dev olan Osmanlı’yı, yirminci asrın başlarında hâlâ Büyük Devletler arasında bulunan Osmanlı’yı, bütün tarihteki iki gerçek imparatorluktan kronolojik olarak ikincisi olan efsânevî Osmanlı dahi affetmedi ve onu tarihe gömdü.

Cumhuriyet reformatörlerinin de Osmanlı’ninkiler gibi, samîmiyet ve iyi niyetlerinden şüphe edilmesi câiz değildir; ancak, iyi niyet, tek başına kaldığında hiç de iyi birşey değildir.

Nitekim, Osmanlı’nın bu hatâsı, adetâ habîs bir rûhun bir bedenden bir başka bedene tenâsüh etmesi gibi, Cumhuriyet’e de aynı şekliyle intikal etti; Cumhuriyet, bu sebeple, sakat bir sulbden dünyaya gelmiş bir çocuk gibi, sakat olarak doğdu; aynı hatâları işledi: O da selefi Osmanlı gibi, Sınâileşme’nin sâdece keyfi bir tercih değil mecbûrî tek istikaamet olduğunu anlayamadığı gibi, ayrıca bir “Kızıl Elma” idesine dönüştürülen ve akıllara ziyân bir gıpta ve hayranlık ile adetâ teslim olunan Batı’nın ne olduğunu da anlayamadı. Batı ile arasındaki mesâfeyi kapatma yolunda, Osmanlı’nın yanlısını devam ettirdi: Askerî, hukukî, bürokratik inkılaplar; mîmârî, mûsikî, gündelik yaşantı tarzı, eğlence kültürü ve gardrop ve kuaför stillerinde radikal ve İskender Kılıcı kadar keskin büyük dönüşümler; “Üretim Kültürü” yerine “Satılma-Tüketme” kültürü vesâire.

Çağını kavrayamayan bu anlayışa en büyük tepki 14 Mayıs 1950’deki büyük halk hareketi ile geldi; aydın-bürokrat zümresinin kavrayamadığı bu büyük meseleye nisbeten en sağlıklı yaklaşımı başlatan Demokrat Parti ile birlikte Ülke’yi bir Sanâyi heyecanı sardı: Türkiye ilk defa doğru yolu bulur gibi olmuştu. Ancak, bu büyük hareket bir müddet sonra hem kendisini tekrarlamaya başlayarak zora girdi, hem de ellerindeki sorumsuz iktidarı kaybedenlerin kışkırtmalarıyla 27 Mayıs 1960’ta vuku’ bulan Darbe ile bu zihniyetin önü kesildi. Lakin, DP’nin bu sanâyi tutkusu, dünya çapında bir başarı asla kazanamamakla berâber, en azından bir zihniyet olarak uzun yıllar devam etti; tâ 12 Eylül Darbesi ve ardından gelen ANAP dönemine kadar.

Bizim bugünkü krizimizin yakın zamanlardaki en büyük beslenme kaynağı, Sınâileşmek fikrinin bilinçli bir tercih ile terkedildiği bu dönemdir.

Bu dönem, ayrıca, birço habâsetin de yayıldığı kara bir dönemdir. Müteahhidi, taşeronu, proje mühendisi, finansörü pek de bilinmeyen, Kürtlerin sâdece amele olarak kullanıldığı PKK isyânı takrîben 400 milyar dolar civârında bir meblâğı sildi süpürdü; 500 milyar dolar yolsuzlukta battı; bir o kadar meblâğ batık yatırımlarda gömüldü; o zamandan beri Devletin maaş bağladığı insan sayısı dokuz milyona yaklaştı; zâten kirlî bir zenâat olan Siyâset, askerî darbelerin dejenere ettiği bir ortamda, kendisine saygısı olan insanları kendisinden itecek ve ancak kalitesiz kişileri cezbedecek kadar, iyiden iyiye mülevves ve müstekreh bir hâl aldı; topyekûn ülkeye, akıl almaz, utanç verici bir “Görgüsüz Tüketim” iğrençliği yayıldı; “Üretim” küçümsendi, *Sanâyi’nin yanlış bir şey olduğu* gibi kaba, aptalca ve görgüsüz ve hattâ hâince bir fikir müsveddesi telkîn edildi; gırtlığına kadar borca batan ve aklını kaybeden, git-gide bizanslaşan Devlet bir yandan enflasyonu körükler ve enflasyonun birinci müsebbibi olurken diğer yandan da işini-gücünü bırakıp vatandaşına harp îlân ederek

güvenini ve saygınlığını kendi eliyle tahrip etmeye, vatandaşı ile arasındaki bütün köprüleri bilinçli olarak atmaya başladı; Türk toplumu içinde geleceğe ümit vaad eden, bir tür “Türk Protestan Hareketi” gibi yatırım ve kalkınma hevesini dini ile uzlaştıran mühim bir bölümünün karşısına “Yeşil Sermâye” paranoyası ile heyulâ gibi dikilip azmini kırdı; ne kötülük mümkün ise, hiç çekinmeden icrâ etti. Üretene mücâzaatı revâ gördü, rantçıya ve fâizciye ise mükâfatı: Vatandaş, paran varsa İş yapma; gel bana ver, sana Fâiz vereyim!

Bütün bunların netîcesi: Üretmek istemeyen, ama her şeyi tüketmeye maymun gibi başını açmadan koşan, bütün ihracat imkânı ancak 35 milyar Dolar olan bir ülkenin insanı olduğu hâlde, kendisinden yirmi kat daha zengin ülkelerdeki hayatı yaşamak isteyen, Görgüsüz ve Tembel bir toplum yapısı; önüne gelen herşeyi yutan, her kaynağı kurutan ve üstelik bir de sevimsiz bir devlet yapısı ortaya çıktı.

★ ★ ★

İşte, Kriz denen şey kısaca bundan ibâret. Şimdi de bütün ümitler, Türkiye'nin önemini farketmesi beklenen “düvel-i muazzama”nın ve hassaten Amerika'nın hâl-i pür-melâlimize dayanamayıp bize para göndermesinde!

...Bu program bu ümîdi şimdilik külliyyen öldürmese bile kapının önüne koymuş bulunmaktadır.

Bence, dışarıdan kolay para gelmemesi, iyi değerlendirilecek olursa, ilerisi için, Türkiye'nin aleyhine değil lehine sonuç verir; eğer Akıl denen şey varsa.

Sizce var mı?

